

OPISNI PRIDJEVI, OTPRIDJEVNI PRILOZI I IMENICE NA -OST

1. Uvod: sustavnost obrade

Opisni pridjevi te njihove tvorenice, otpridjevni prilozi i imenice na *-ost* u *Mrežniku* su sustavno obrađeni kao zatvorene skupine riječi prema zadanome modelu s namjerom da se njihove obrade u najvećoj mjeri usustave i usklade kako bi odražavale njihovu značenjsku i tvorbenu povezanost. Prema takvu je modelu do objave ove monografije obrađeno ukupno 264 opisnih pridjeva (sa završetcima *-an*: *agresivan, bezbrižan, prolazan* itd., *-av*: *hvalisav, kovrčav, svojeglav* itd., *-en*: *bezazlen, nezaposlen, pošten* itd., *-ljiv*: *dosjetljiv, marljiv, prihvatljiv* itd., *-at*: *bahat, bogat, domišljat* itd., *-it*: *čestit, istinit, srdit* itd.,¹²¹ *-iv*: *miroljubiv, neustrašiv, šutljiv* itd. i tvorbeno nemotiviranih pridjeva: *dobar, glup, hrabar, lud, mlad, nov, star* itd.), 178 otpridjevnih priloga: *hrabro, jako, marljivo* itd. i 177 od pridjeva tvorenih imenica na *-ost*: *bahatost, darovitost, marljivost* itd. Na primjeru nekoliko rječničkih članaka ili njihovih dijelova prikazat će se obrada značenjski te tvorbeno povezanih opisnih pridjeva, otpridjevnih priloga i imenica na *-ost* u *Mrežniku*. U 1. primjeru pokazuje se cjelovita obrada pridjeva *bahat*, priloga *bahato* i imenice *bahatost*.

1. primjer: Obrada pridjeva *bahat*, priloga *bahato* i imenice *bahatost*

bāhat prid. (G *bāhata*; odr. *bāhati*, G *bāhatōg(a)*; ž. *bāhata*, s. *bāhato*; komp. *bahàtijī*, G *bahàtijēg(a)*; sup. *najbahàtijī*, G *najbahàtijēg(a)*)

1. Bahat je koji nema poštovanja prema drugomu, koji se pravi važan.

Svima dostupno visoko obrazovanje treba biti ljudsko pravo iz članka 26. Opće deklaracije o ljudskim pravima, a ne fraza koju bahati moćnici mogu osporavati u teoriji i još više ismijavati u praksi.

Naliče polariziranoga ruskog društva predstavljeno je kroz lik violončelističkog superstara, bahatog tajkuna i sluge oligarha povezanih s mafijom.

Tko je bahat? derište, gad, idiot, klinac, kreten, primitivac, seljačina; moćnik, političar, poslodavac, tajkun, vlast, vozač

Koordinacija: bahat i arogantan, bahat i bezobrazan, bahat i drzak, bahat i neodgojen, bahat i neodgovoran, bahat i nepristojan, bahat i ohol, bahat i prepotentan, bahat i samouvjeren, bahat i sebičan

¹²¹ U *Mrežniku* su uvršteni i neki pridjevi koji završavaju na *-et* i *-ut*, no ne navode se u popisu sufiksa jer su rijetki (npr. *brzoplet*) ili je riječ o oblicima glagolskih pridjeva trpnih (*napet, zabrinut* itd.).

2. Bahat je koji odražava čije nepoštovanje prema komu ili čemu.

Klub očito ima viška novca, kako drukčije objasniti ovakvo bahato razbacivanje.

Iskazi svjedoka, nastavio je sudac, potvrdili su vaše bezosjećajno i bahato ponašanje prema pokojniku, kao i činjenicu da je od vas imao patološki strah.

Vrijeme je da naš sustav vrijednosti ne zlorabimo bahatim trošenjem gradskog proračuna i ne upravljamo iz udobnog kabineta.

Što je bahato? ponašanje, razbacivanje, stav, trošenje čega

TVORENICE: bahato, bahatost

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika:

http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=bahat&search_type=basic

bāhato pril. (*komp.* bahàtijē; *sup.* najbahàtijē)

Bahato znači bez poštovanja prema drugomu, tako da se pravi važan.

Ponaša se bahato kao da je cijela država njegova.

Za mene je spomenuti slučaj najbolji primjer kako se hrvatski političar i dio tzv. elite ne smije ponašati – bahato, bahato i opet bahato.

bahato + glagol: bahato djelovati, bahato se ponašati, bahato poručivati komu što

Koordinacija: bahato i glupo

TVORBA: preobrazbom od srednjega roda pridjeva *bahat*

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika:

http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=bahato&search_type=basic

bāhatōst im. ž. (GDL bāhatosti, A bāhatōst, I bāhatošću/bāhatosti)

Bahatost je osobina onoga koji je bahat.

Ništa nije ravno mladenačkoj bahatosti, mislili smo da znamo baš sve, a u budućnosti su nas čekali samo propast, kompromis i poraz.

Priznajem da me se čitav taj njegov nastup, ta bahatost koju je htio prikriti i ta tupost što mu se ogledala na licu, da me se sve to neugodno dojmilo.

U tom trenutku vidio se u mašti jasniji i potpuniji nego na svim mogućim ogledalima, i kamo god se okrenuo, svuda jednaka isplažena zavist, gramzivost, bahatost i glupost.

Kakva je bahatost? beskrajna, besprimjerna, izrazita, krajnja, mladenačka, nevjerojatna, poslovična; ljudska; bahatost moćnika, bahatost pojedinaca, bahatost političara, bahatost poslodavca, bahatost vlasti, bahatost vozača

Što se s bahatošću može? demonstrirati je, pokazivati je, tolerirati je, trpiti je *razg.*, trpjeti je, zamjeriti je komu

Koordinacija: bahatost i arogancija, bahatost i bezobzirnost, bahatost i drskost, bahatost i neodgovornost, bahatost i oholost, bahatost i primitivizam, bahatost i samovolja, bahatost i umišljenost

TVORBA: bahat-ost

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika:

http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=bahatost&search_type=basic

2. Obrada opisnih pridjeva, otpridjevnih priloga i imenica na *-ost*

U ovome se poglavlju donosi prikaz strukture rječničkoga članka s opisom podataka koji se sustavno navode za opisne pridjeve, otpridjeвне priloge i imenice na *-ost*.

2.1. Oblici, odrednice i ograde

Za pridjeve se osim odrednice za vrstu riječi (*prid.*) u gramatičkome bloku navode naglašeni genitiv jednine muškoga roda, određeni oblik u nominativu jednine muškoga roda, genitiv jednine određenoga pridjeva muškoga roda (s naveskom u zagradi), nominativ jednine ženskoga i srednjega roda te nominativ i genitiv (s naveskom u zagradi) jednine komparativa i superlativa muškoga roda, npr.:

stār *prid.* (G stāra; *odr.* stāri, G stārōg(a); ž. stāra, s. stāro; *komp.* stārijī, G stārijēg(a); *sup.* najstārijī, G najstārijēg(a))

Za priloge se uz odrednicu vrste riječi (*pril.*) u gramatičkome bloku navode naglašeni oblici komparativa i superlativa, npr.:

stāro *pril.* (*komp.* stārijē; *sup.* najstārijē)

Za imenice na *-ost* (koje najčešće imaju samo jedninu) uz odrednicu vrste riječi (*im. ž.*) u gramatičkome se bloku navode homonimni oblici genitiva i dativa (GD), akuzativ, lokativ te dvostruki oblici instrumentala (*-osti/-ošću*), npr.:

stārōst *im. ž.* (GD stārōsti, A stārōst, L starōsti, I stārōšču/stārōsti)

Gramatička ograda kojom se upućuje na to da se neki opisni pridjev u određenome značenju upotrebljava samo u jednome obliku navodi se pod pojedinim značenjem. Gramatičke ograde koje se donose uz značenja opisnih pridjeva odnose se na ograničenja povezana s rodom, brojem, stupnjem, imeničkom funkcijom te određenošću. Primjerice, pridjev *star* u značenjima koja su definirana *Stari je roditelj muškoga spola.* i *Stari je čiji dobar prijatelj ili poznanik.* upotrebljava se samo u imeničkoj funkciji, u određenome obliku i u muškome rodu, te se taj podatak navodi u gramatičkoj ogradi, vidi 10. – 16. značenje pridjeva *star* u 2. primjeru.

2.2. Definicija značenja

Definicije su pune rečenice i započinju riječju koja se definira. Uz svaku se definiciju navode najmanje dva rečenična primjera preuzeta iz korpusa. Definicija pridjeva započinje s *X je koji...* (*X = Mlad/Nov/Star* itd.), kao što se vidi iz primjera definicija danih uz pridjev *star* (uz definicije u ovome primjeru te primjerima koji slijede u ovome poglavlju navode se gramatičke ograde te po jedna tipična kolokacija), vidi 2. primjer.

2. primjer: Definicije pridjeva *star*

1. **Star je koji već dugo živi, koji ima mnogo godina.** (star čovjek)
2. **Star je koji već dugo postoji.** (stara kuća)
3. (komp.) **Stariji od koga ili čega drugog onaj je koji u odnosu na njega dulje živi ili postoji.** (stariji brat)
4. (sup.) **Najstariji u kakvoj skupini onaj je koji u odnosu na njezine članove najdulje živi ili postoji.** (najstariji brat)
5. **Star je koji pripada povijesti.** (*stari Grci*)
6. **Star je koji se s vremenom ili uporabom istrošio.** (stare cipele)
7. **Star je koji više nije aktualan ili više nije na snazi.** (stara vlada)
8. (odr.) **Stari je koji je sazrio, koji je dosegnuo zrelost.** (staro vino)
9. (odr.) **Stari je kojega tko poznaje dulje vrijeme ili koji dugo traje.** (stari poznanik)
10. (u imeničkoj funkciji, mn. m.) **Stari su nečiji predci.** (naši stari)
11. (u imeničkoj funkciji, mn. m.) **Stari su stari ljudi.** (stari i mladi)
12. (u imeničkoj funkciji, s.) **Staro je ono što je postojalo prije ili što je već poznato.** (staro i novo)
13. žarg. (odr., u imeničkoj funkciji, m.) **Stari je roditelj muškoga spola.** (moj stari)
14. žarg. (odr., u imeničkoj funkciji, m.) **Stari je čiji dobar prijatelj ili poznanik.** (stari moj)
15. žarg. (u imeničkoj funkciji, ž.) **Stara je roditelj ženskoga spola.** (moja stara)
16. žarg. (u imeničkoj funkciji, ž.) **Stara je čija dobra prijateljica ili poznanica.** (stara moja)

Definicija priloga izravno je povezana sa značenjem pridjeva te su prilozi izvedeni od opisnih pridjeva tipski definirani kao *X je tako da odražava...* (*X = Mlado/Novo/Staro* itd.), vidi 3. primjer.

3. primjer: Definicije priloga *staro*

1. **Staro je tako da odražava da tko već dugo živi.** (osjećati se staro)
2. **Staro je tako da odražava istrošenost.** (djelovati staro)

Definicija imenica na *-ost* također je izravno povezana sa značenjem pridjeva te su imenice tipski definirane kao osobina ili kao svojstvo onoga što znači pridjev: *X je osobina onoga koji je... / X je svojstvo onoga što je...* (*x = Mladost/Starost* itd.), vidi drugo, treće i četvrto značenje imenice *starost* u 4. primjeru.

4. primjer: Definicije imenice *starost*

1. **Starost je razdoblje između zrelosti i smrti.** (starost i mladost)
2. **Starost je osobina onoga koji ima mnogo godina.** (starost i mudrost)
3. **Starost je svojstvo onoga što je istrošeno uporabom.** (starost i dotrajalost)
4. **Starost je osobina onoga koji je dosegnuo određenu dob ili svojstvo onoga što je dosegnuo određeno vrijeme trajanja.** (starost populacije)

Osim prototipnih značenja osobine ili svojstva imenica na *-ost* katkad ima i druga značenja koja nisu povezana sa značenjem pridjeva, te se takve imenice definiraju u skladu s tim značenjem, npr. *Mladost je razdoblje između djetinjstva i zrelosti.* / *Starost je razdoblje između zrelosti i smrti.* itd.

2.3. Kolokacije

Kolokacije se navode uz svako značenje i unose se na temelju podataka dobivenih pretragom korpusa, odnosno na temelju skica riječi. Za sve tri skupine riječi navode se prototipne odrednice koje uvode kolokat ili kolokaciju: prototipna kolokacijska pitanja i uvodni izrazi, a za priloge i gramatičke formule. Za pridjeve se najčešće uvode sljedeća kolokacijska pitanja: *Tko/Što je x?* (*x = bahat, jak, nježan, star* itd.), *Kako je tko/što x?* te rubrika *Koordinacija*; vidi 5. primjer.

5. primjer: Kolokacijski blok uz prvo značenje pridjeva *jak*

1. Jak je koji ima veliku tjelesnu snagu.

Tko je jak? atletičar, borac, mladić, muškarac, teškaš

Što je jako? bokovi, građa, grudi, listovi, mišići, noge, prsa, ruke, vrat

Kako je tko jak? fizički, tjelesno, vrlo

Koordinacija: jak i krhak, jak i slab, jak i visok, sve jači i jači

SINONIMI: moćan 1., snažan 1., **ANTONIM:** slab 1.

Uz otprijevne se priloge u kolokacijskome bloku najčešće navode gramatičke formule (npr. *x + pridjev*; *x + glagol*; *x + prilog*); te uvodni izraz *Koordinacija*. Uz njih se navodi cijela kolokacija, a ne samo kolokat, vidi 6. primjer.

6. primjer: Kolokacijski blok uz prvo značenje priloga *lijepo*

1. Lijepo je tako da odražava sklad, da je ugodno oku.

lijepo + pridjev: lijepo dizajniran, lijepo građen, lijepo odjeven, lijepo opremljen, lijepo skrojen, lijepo uređen

lijepo + glagol: lijepo izgledati, lijepo urediti

Koordinacija: lijepo i elegantno, lijepo i moderno, lijepo i skladno, lijepo i uredno

ANTONIM: ružno 1.

Uz imenice na *-ost* obično se navode sljedeća kolokacijska pitanja: *Kakva je x?* (*x = mladost, starost* itd.), *Što se s x može?* i *Koordinacija*; a po potrebi i sva ostala kolokacijska pitanja i uvodni izrazi koji se navode uz imenice (*Što x može?*, *U vezi s x spominje se*; *U imenima*); vidi 7. primjer.

7. primjer: Kolokacijski blok uz prvo značenje imenice *mladost*

1. Mladost je razdoblje između djetinjstva i zrelosti.

Kakva je mladost? bezbrižna, neobuzdana, prohujala, razuzdana, rana

Što se s mladošću može? provesti je (na selu, u gradu), proživjeti je

Koordinacija: mladost i djetinjstvo

ANTONIM: starost 1.

Uz pojedine se pridjeve i imenice na *-ost* u kolokacijskome bloku donosi uvodni izraz *U imenima*: ako se pridjev ili imenica nalaze u kakvu zemljopisnome imenu, imenu blagdana, manifestacije ili udruge, naslovu i sl., vidi 8. primjer.

8. primjer: Kolokacijski blok uz drugo značenje pridjeva *star*

2. Star je koji već dugo postoji.

Što je staro? grad, kuća, jezgra, most, običaj, selo, škola, vijećnica, zanat, zgrada; izreka, poslovice

Koordinacija: stari i novi (grad, mediji, povijest), *Stari i Novi zavjet*

U imenima: Stara Gradiška, Stari Kontinent *pren.*, Stari Mikanovci, *Stari zavjet rel.*, Staro Petrovo Selo, Stari Grad (na Hvaru)

ANTONIM: nov 2.

Za imenice na *-ost* uz pojedina se značenja također navodi i uvodni izraz *U vezi s x spominje se*; uz koji se donose najčešći kolokati s kojima se imenica na *-ost* pojavljuje, a koji se ne navode u drugim kolokacijskim rubrikama, vidi 9. primjer.

9. primjer: Kolokacijski blok uz treće značenje imenice *sigurnost*

3. Sigurnost je svojstvo onoga što jamči stanje bez opasnosti ili mogućnosti da se dogodi što neželjeno.

Kakva je sigurnost? aktivna, maksimalna, opća, pasivna, potpuna; domovinska, državna, informacijska, nacionalna, nuklearna, prometna, računalna, socijalna; kolektivna, osobna, vlastita, građanska, kupaćeva, pacijentova, pješakova, vozačeva; sigurnost hrane, sigurnost podataka, sigurnost proizvoda, sigurnost sustava, sigurnost ulaganja, sigurnost vožnje, sigurnost zemlje

Što se može sa sigurnošću? jamčiti je komu, narušiti je, osigurati je, poboljšati je, povećati je, pružiti je komu, ugrožavati je, ulijevati je *pren.*, unaprijediti je

Koordinacija: sigurnost i kvaliteta, sigurnost i mir, sigurnost i okoliš, sigurnost i pouzdanost, sigurnost i red, sigurnost i sloboda, sigurnost i učinkovitost, sigurnost i udobnost, sigurnost i zdravlje

U vezi sa sigurnošću spominje se: mjera, osjećaj, pitanje, područje, razina, stupanj, test, zona

U imenima: Europska agencija za sigurnost hrane, Vijeće sigurnosti

ANTONIM: nesigurnost 3.

2.4. Podnatuknice

Čvrste sveze pridjeva i imenice ne uspostavljaju se kao podnatuknice pod pridjevnim, nego pod imeničkim natuknicama. U rječničkome članku pridjeva sve se

takve sveze navode samo u kolokacijskome bloku unutar pojedinoga značenja. Npr. sveza *Nova godina* pod natuknicom *nov* nalazi se u kolokacijskome bloku *U imenima*., a pod natuknicom *godina* navodi se kao podnatuknica uz koju se donosi definicija, primjeri i kolokacije, vidi 10. primjer. Pod pridjevnim se natuknicama navode sveze priloga i pridjeva iako su takve sveze rijetke (npr. pod pridjevom *dobar* obrađena je podnatuknica *vrlo dobar* ‘ocjena’).

10. primjer: *Nova godina* u kolokacijskome bloku drugoga značenja pridjeva *nov* i kao podnatuknica imenice *godina*

2. Nov je koji je nastao nakon čega drugoga.

Što je novo? generacija; cesta, zgrada

U imenima: Nova godina (blagdan 1. siječnja), Nova Gradiška, *Novi zavjet*, Novi svijet *pren.*

ANTONIM: star 2.

• **Nova godina**

Nova godina praznik je koji se slavi 1. siječnja i kojim se obilježava ulazak u novu kalendarsku godinu.

prijedlog + Nova godina: do Nove godine, na Novu godinu, od Nove godine, oko Nove godine, pred Novu godinu *razg.*, prije Nove godine, uoči Nove godine

• U hrvatskome standardnom jeziku, ovisno o značenju, pravilno je pisati *nova godina* i *Nova godina*. Ako želimo čestitati praznik 1. siječnja, zaželjjet ćemo *sretnu Novu godinu* jer je *Nova godina* ime praznika. Ako komu želimo čestitati cijelu nadolazeću godinu, zaželjjet ćemo mu *sretnu novu godinu*. Stoga možemo komu zaželjjeti *sretnu Novu/novu godinu*, ali samo *uspješnu novu godinu*.

Imenice na *-ost* kao sastavnice sveza s čvršćim, često stručnim značenjem najčešće su u kombinaciji s pridjevom. Sveze pridjeva i imenice u *Mrežniku* sustavno se, kao posebne podnatuknice, tj. izvan kolokacijskoga bloka, navode pod imeničkim natuknicama, pa se u skladu s tim načelom bilježe i pod imenicama na *-ost*, odnosno njihovim značenjima. Nekoliko podnatuknica unutar jednoga značenja natuknice *aktivnost* vidi u 11. primjeru.

11. primjer: Obrada podnatuknica unutar četvrtoga značenja imenice *aktivnost* **aktívnošt** im. ž. (GDL aktivnosti, A aktivnōst, I aktivnošću/aktivnosti; mn. NA aktivnosti, G aktivnosti, DLI aktivnostima)

4. Aktivnost je organizirano, najčešće obrazovno ili rekreacijsko događanje.

Društvo je pripremlilo brojne aktivnosti za naše male sugrađane.

Ritmika, nogomet, košarka, odbojka i ostale sportske aktivnosti organizirane u školskoj sportskoj dvorani nužno su zahtijevale i odmor.

Kakva je aktivnost? sportska

Koordinacija: akcije i aktivnosti

- **izvannastavna aktivnost**

Izvannastavna aktivnost školska je aktivnost izvan nastave u koju se učenik samostalno, neobvezno i dobrovoljno uključuje.

U područnim školama kao izvannastavne aktivnosti održavaju se mješovite skupine i zbor.

Istraživanja pokazuju da učenici koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima imaju višestruke koristi, a mogućnost sudjelovanja u izvannastavnim aktivnostima povezana je i s pozitivnim akademskim postignućima.

Kakva je izvannastavna aktivnost? korisna, nova, omiljena, poželjna, redovita; dodatna, glavna

Koordinacija: izvannastavna aktivnost i izvanškolska aktivnost

- Nazivi izvannastavnih aktivnosti pišu se malim početnim slovom (npr. folklor, košarka, robotika, zbor).

- **izvanškolska aktivnost**

Izvanškolska aktivnost je izvan škole u koju se učenik samostalno, neobvezno i dobrovoljno uključuje.

Izvanškolske aktivnosti izvode se u slobodno vrijeme učenika i učenici se za njih opredjeljuju prema svojoj želji.

Izvanškolske aktivnosti sigurno su jedan od najboljih načina da dijete barem nakratko zaboravi na obveze.

Kakva je izvanškolska aktivnost? jedina, nova, redovita, zahtjevna

Što se može s izvanškolskom aktivnošću? organizirati je

Koordinacija: izvanškolska aktivnost i izvannastavna aktivnost

- Nazivi izvanškolskih aktivnosti pišu se malim početnim slovom (npr. boks, izviđači, violina).

SINONIM: slobodna aktivnost, v. pod aktivnost

- **slobodna aktivnost**

Slobodna aktivnost je izvan škole u koju se učenik samostalno, neobvezno i dobrovoljno uključuje.

Slobodne aktivnosti (strukturirano slobodno vrijeme) svakako su zbog mnogo razloga korisne za svako dijete: potiču razvijanje socijalnih vještina, omogućuju prilike za igru i vježbu, utječu na razvoj dječjeg samopouzdanja.

Slobodne aktivnosti pomažu da djeca razviju nova znanja i vještine kroz socijalizaciju s drugom djecom.

Kakva je slobodna aktivnost? kontinuirana, kreativna, kvalitetna, nova

Što se može sa slobodnom aktivnošću? uključiti se u nju, uvesti je

Koordinacija: slobodna aktivnost i hobi, slobodna aktivnost i razredništvo

SINONIM: izvanškolska aktivnost, v. pod aktivnost

2.5. Poveznice

Na značenjske odnose među opisnim pridjevima, priložima i imenicama na -ost, kao što su sinonimi i antonimi, upućuje se u rubrici *Poveznice*, kako je sustavno provedeno i u svim drugim natuknicama u *Mrežniku*. Na antonime i sinonime koji

su uvršteni u *Mrežnik* upućuje se uspostavom poveznice; u rubrikama *Sinonim(i)*: i *Antonim(i)*: donose se i sinonimi i antonimi koji nisu uneseni u *Mrežnik* te nisu uspostavljeni kao poveznice, vidi 1. tablicu.

1. tablica: Sinonimi i antonimi uz značenja pridjeva *star*, priloga *staro* i imenice *starost*.

star	staro	starost
1. Star je koji već dugo živi, koji ima mnogo godina. SINONIM: vremešan, ANTONIM: <u>mlad</u> 1. 2. Star je koji već dugo postoji. ANTONIM: <u>nov</u> 2. 3. (komp.) Stariji od koga ili čega drugog je koji u odnosu na njega dulje živi ili postoji. ANTONIM: <u>mlad</u> 2. 4. (sup.) Najstariji u kakvoj skupini je koji u odnosu na njezine članove najdulje živi ili postoji. ANTONIM: <u>mlad</u> 3.	1. Staro je tako da odražava da tko već dugo živi. ANTONIM: <u>mlado</u> 1. 2. Staro je tako da odražava istrošenost. ANTONIM: <u>novo</u>	1. Starost je razdoblje između zrelosti i smrti. ANTONIM: <u>mladost</u> 1. 2. Starost je osobina onoga koji ima mnogo godina. ANTONIM: <u>mladost</u> 2.

Neke se natuknice upućuju i na vanjske izvore u kojima se navode sadržaji povezani sa značenjskim potencijalom natuknice i na temelju kojih su definirana značenja natuknice i značenja pojedinih sveza ili iz kojih su preuzete kolokacije koje se navode pod značenjem natuknice ili unutar sveze. Vanjska se poveznica navodi na kraju rječničkoga članka ili unutar pojedinoga značenja. Natuknice iz ove tvorbene skupine najčešće su povezane s terminološkom bazom *Struna* i *Kolokacijskom bazom hrvatskoga jezika*, vidi 12. primjer.

12. primjer: Obrada imenice *otpornost*

otpórnōst im. ž. (GDL otpórnosti, A otpórnōst, I otpórnōšću/otpórnosti)

Otpornost je svojstvo onoga što je otporno.

Na približno 20 stupnjeva potpuna kemijska i mehanička otpornost postiže se nakon 14 dana. Tekstura laka jamči otpornost na udarce, izrazito je dugotrajan, ne sadržava toluen i fascinira svojim lijepim sjajem.

Kakva je otpornost? iznimna, izrazita, povećana, smanjena; elastična, korozijska, mehanička, metabolička, požarna, seizmička, temperaturna, termička, toplinska, torzijska; otpornost betona, otpornost bakterija, otpornost biljaka, otpornost čelika,

otpornost građevine, otpornost konstrukcije, otpornost kože, otpornost materijala, otpornost mikroorganizama, otpornost organizma, otpornost površine, otpornost sluznice, otpornost stakla, otpornost tijela, otpornost virusa, otpornost zuba; otpornost na krizu, otpornost na stres, otpornost na trošenje

Što se s otpornošću može? jačati je, jamčiti je, poboljšati je, povećavati je, osigurati je, pokazivati je, razviti je, steći je, testirati je

Koordinacija: otpornost i čvrstoća, otpornost i elastičnost, otpornost i izdržljivost, otpornost i postojanost, otpornost i stabilnost, otpornost i trajnost, otpornost i tvrdoća

ANTONIM: osjetljivost 3.

TVORBA: otporn-ost

Struna: <http://struna.ihjj.hr/search-do/?q=otpornost&naziv=1&polje=0#container>

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika:

http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=otpornost&search_type=basic

2.6. Tvorba

Za pridjeve se natuknice, kao i za sve ostale, podatak o tvorbi donosi ako je natuknica tvorbeno motivirana, tj. ako se može raščlaniti na tvorbene sastavnice, najčešće osnovu i sufiks (npr. pridjev *plačljiv* tvorbeno se raščlanjuje na *plač-ljiv*, pridjev *istinit* tvorbeno se raščlanjuje na *istin-it*) ili prefiks i osnovu (npr. pridjev *neistinit* tvorbeno se raščlanjuje na *ne-istinit*). Ako je pridjev tvorbeno nemotiviran (*krut*, *hrabar*, *star* itd.), ne navode se podatci o tvorbi pridjeva, ali se kao tvorenice redovito navode prilozi i imenice na *-ost*. Ako postoje, kao tvorenice unose se i drugi pridjevi izvedeni od osnovnoga pridjeva (npr. pod pridjevom *odlučan* kao tvorenica se osim priloga *odlučno* i imenice *odlučnost* navodi i pridjev *neodlučan*). Za priloge izvedene od opisnih pridjeva u tvorbenome se bloku donosi sustavna napomena: *preobrazbom od srednjega roda pridjeva x*. Imenice na *-ost* izvedene od opisnih pridjeva u tvorbenome se bloku raščlanjuju na pridjev i na sufiks *-ost*, vidi primjere rubrika *Tvorba*: i *Tvorenice*: u 2. tablici

2. tablica: Tvorbeni podatci uz pridjev *odlučan*, prilog *odlučno* i imenicu *odlučnost*

odlučan	TVORBA: odluk-an, TVORENICE: <u>neodlučan</u> , <u>odlučno</u> , <u>odlučnost</u>
odlučno	TVORBA: preobrazbom od srednjega roda pridjeva <i>odlučan</i>
odlučnost	TVORBA: odlučn-ost

3. Zaključak

Unaprijed oblikovan model obrade opisnih pridjeva, otpridjevnih priloga i imenica na *-ost* kao zatvorenih skupina u *Mrežniku* pridonosi tipskomu i preglednomu prikazu natuknica koje su tvorbeno povezane, a iz te tvorbene povezanosti proistječe

i značenjska povezanost definicija priloga i imenica na *-ost* s opisnim pridjevima iz kojih su izvedeni. Takva obrada donosi sustavan uvid u gramatička, značenjska i uporabna obilježja tih natuknica te, što je i jedan od primarnih ciljeva *Mrežnika*, u konačnici korisniku olakšava i pojednostavnjuje njihov pregled.

Izvori i literatura

- Babić, Stjepan. 2002. *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. HAZU – Globus. Zagreb.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2018. *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik. Upute za obrađivače. Radna inačica*. <http://ihjj.hr/mreznik/uploads/upute.pdf> (pristupljeno 20. lipnja 2021.).